

ZUNANJI IZVAJALCI SEVALNE DEJAVNOSTI

Kdo je zunanji izvajalec sevalne dejavnosti?

Zunanji izvajalec sevalne dejavnosti je vsaka pravna ali fizična oseba, ki izvaja sevalno dejavnost **v nadzorovanem območju vira sevanja** in ni uporabnik vira sevanja ali upravljavec objekta, v katerem je vir sevanja.

Zahteve, ki jih morajo izpolnjevati zunanji izvajalci sevalne dejavnosti, so določene v Zakonu o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (ZVISJV-UPB2; Ur. l. RS, št. 102/04 in ZVO-1B; Ur. l. RS, št. 70/08, v nadaljevanju zakon) in podzakonskih aktih.

Varstvo delavcev zunanjega izvajalca sevalne dejavnosti

Izvajalec del v nadzorovanem območju mora imeti **dovoljenje za izvajanje sevalne dejavnosti**, če iz ocene varstva izpostavljenih delavcev izhaja, da bi lahko posamezni delavci, ki so pri delu le občasno izpostavljeni ionizirajočim sevanjem, ali prihajajo v stik z viri ionizirajočih sevanj le posredno, prejeli **efektivno dozo nad mejno dozo za posameznika iz prebivalstva** (1 mSv).

Zunanji izvajalec sevalne dejavnosti mora za svoje izpostavljene delavce sam ali posredno preko pogodbe z upravljavcem objekta, v katerem so viri sevanja, **zagotoviti**, da:

- njihove doze ne presežejo predpisanih mejnih doz,
- so primerno usposobljeni in seznanjeni z ukrepi varstva pred sevanji,
- se za njih ugotavlja izpostavljenost po določbah zakona,
- se posredujejo podatki o njihovih osebnih dozah v centralno evidenco osebnih doz, ki jo vodi Uprava RS za varstvo pred sevanji (URSVS),
- imajo zdravstveni nadzor v predpisanem obsegu,
- se izvajajo vsi ukrepi njihovega varstva pred sevanji po določbah zakona,
- se pred začetkom del v nadzorovanem območju upravljavcu objekta posreduje osebne podatke (ime in priimek delavca, spol, datum, kraj in država rojstva ter državljanstvo), ocene zdravstvene delazmožnosti, datum zadnjega zdravstvenega pregleda in vrednosti prejetih doz v obdobju zadnjih petih let in kumulativno dozo.

Upravljavec objekta ne sme začeti del z izpostavljenimi delavci zunanjega izvajalca, če:

- mu zunanji izvajalec za izpostavljene delavce ni posredoval osebnih podatkov, ocene zdravstvene delazmožnosti, datuma zadnjega zdravstvenega pregleda in vrednosti prejetih doz v obdobju zadnjih petih let ter kumulativne doze,
- izpostavljeni delavec zunanjega izvajalca ni vpisan v centralni evidenci osebnih doz, ali
- če je iz posredovanih podatkov razvidno, da delavci zunanjega izvajalca po določbah tega zakona ne morejo opravljati del v nadzorovanem območju.

Tujci, ki izvajajo sevalno dejavnost v Sloveniji

Zunanji izvajalec sevalne dejavnosti, ki je tuja pravna oseba, lahko izvaja dela v nadzorovanem območju, če je pridobil v svoji državi dovoljenje za izvajanje sevalne dejavnosti pod pogoji in po postopkih, ki so enakovredni pogojem in postopkom za pridobitev dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti po zakonu. V tem primeru URSJV izda tujim pravnim osebam potrdilo za izvajanje del zunanjega izvajalca sevalne dejavnosti.

Kadar zunanji izvajalec sevalne dejavnosti, ki je tuja pravna oseba, ne more predložiti pristojnemu upravnemu organu dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti pridobljenega v svoji državi, mora pridobiti dovoljenje za izvajanje sevalne dejavnosti pri pristojnem upravnem organu v Sloveniji.

Upravljavec objekta mora podatke o izpostavljenih delavcih tuje pravne osebe posredovati URSVS, zaradi vpisa podatkov v centralno evidenco osebnih doz.

Med remontom v Nuklearni elektrarni Krško (foto: Arhiv URSJV)

Remont v Nuklearni elektrarni Krško

Oktober 2010 poteka remont v Nuklearni elektrarni Krško (NEK). V času remonta NEK angažira večje število zunanjih izvajalcev, ki opravljajo dela tudi v radiološko nadzorovanem območju. Poleg drugih zahtev mora NEK zagotoviti vse potrebne ukrepe varstva pred sevanji, da delavci zunanjih izvajalcev med remontnimi deli v radiološko nadzorovanem območju ne bi bili obsevani preko načrtovanih doznih ograd, ki so predvidene v dokumentu Ocena varstva izpostavljenih delavcev pred sevanji. Za namen izvajanja sevalne dejavnosti v radiološko nadzorovanem območju NEK, je URSJV v letu 2010 izdala 12 dovoljenj/potrdil zunanjim izvajalcem sevalnih dejavnosti.

**FOTOKOPIRANJE IN RAZMNOŽEVANJE
JE DOVOLJENO IN ZAŽELENO!**

Nekatera slovenska podjetja izvajajo dela v radiološko nadzorovanih območjih tudi v tujini. Za varstvo delavcev teh podjetij mora poleg delodajalca v matični državi poskrbeti tudi upravljavec objekta v tujini. Vsem podjetjem, ki bodo izvajala sevalno dejavnost v tujini, svetujemo, da se pred začetkom opravljanja del seznanijo s področno zakonodajo v ciljni državi.

Delavec, ki bo opravljal dela in naloge, pri katerih bo izpostavljen ionizirajočim sevanjem kot zunanji delavec v drugi državi, **dokazuje svojo izpostavljenost v preteklem obdobju in kumulativno dozo s potrdilom** o izpostavljenosti ionizirajočim sevanjem, **ki ga izda URSVS. Potrdilo se izda na podlagi vloge**, ki vsebuje osebne podatke, ime in sedež tujega izvajalca sevalne dejavnosti, za katerega bo delavec izvajal dela, vrsto in obseg dela ter predvideno dozo, ki jo bo delavec pri tem prejel.

Med remontom v Nuklearni elektrarni Krško (foto: Arhiv URSJV)

Delavec pri pravni ali fizični osebi s sedežem v Republiki Sloveniji, ki opravlja dela in naloge, pri katerih je izpostavljen ionizirajočim sevanjem kot zunanji delavec v drugi državi, je po opravljenem delu **dolžan sporočiti dozo ionizirajočega sevanja**, ki jo je pri tem prejel, **v centralno evidenco osebnih doz**, ki jo vodi Uprava RS za varstvo pred sevanji.

Upravljavec objekta, v katerem izpostavljeni delavci zunanjega izvajalca sevalne dejavnosti izvajajo dela, je **neposredno odgovoren** za varstvo teh delavcev pred ionizirajočimi sevanji v obsegu, ki je neposredno povezan z značilnostmi nadzorovanega območja in dela na njem.

Izpostavljeni delavec zunanjega izvajalca sevalne dejavnosti mora, kolikor je mogoče, sam prispevati k izvajanju ukrepov varstva pred sevanji, kot jih določa zakon.

Če najdete vir sevanja neznanega izvora, ali če sumite, da gre za vir sevanja, pokličite dežurnega URSJV: 041 982 713

Odgovorna oseba za varstvo pred sevanji

35. člen Zakona o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (ZVISJV-UPB2; Ur. l. RS, št. 102/04 in ZVO-1B; Ur. l. RS, št. 70/08) določa, da mora izvajalec sevalne dejavnosti določiti odgovorno osebo za varstvo pred sevanji.

Izvajalec sevalne dejavnosti mora:

- odgovorni osebi za varstvo pred sevanji zagotoviti strokovno samostojnost pri delu in ustrezne delovne razmere in
- sporočiti upravnemu organu, ki je izdal dovoljenje za izvajanje sevalne dejavnosti, **koga je imenoval za odgovorno osebo in njegova pooblastila.**

Kdo je lahko imenovan za odgovorno osebo za varstvo pred sevanji?

- posameznik, ki je končal univerzitetni študij ali visoko šolo in ima opravljen strokovni izpit za opravljanje nalog varstva pred sevanji,
- tehnik ustrezne stroke, ki zagotavlja znanja, potrebna za opravljanje nalog varstva pred sevanji, če opravi strokovni izpit za opravljanje nalog varstva pred sevanji in
- zunanji sodelavec izvajalca sevalne dejavnosti, če je to v skladu z oceno varstva pred sevanji.

Pooblastila odgovorne osebe za varstvo pred sevanji, ki jih natančneje določa 25. člen Pravilnika o obveznostih izvajalca sevalne dejavnosti in imetnika vira ionizirajočih sevanj (Ur. l. RS, št. 13/04), so naslednja:

- načrtovanje in izvajanje ukrepov varstva pred sevanji v skladu z ZVISJV-UPB2,
- izdelava pisnih postopkov in pisnih navodil,
- pravočasna napotitev izpostavljenih delavcev na zdravniški pregled,
- pravočasna napotitev delavcev na obnavljanje znanja iz varstva pred ionizirajočimi sevanji in
- obveščanje delodajalca in delavcev v zvezi z vsemi zadevami s področja varstva pred sevanji.

Kaj je potrebno narediti v času daljše odsotnosti (npr. porodniški dopust) ali v primeru zamenjave odgovorne osebe za varstvo pred sevanji?

- imenovati novo odgovorno osebo za varstvo pred sevanji, ki mora narediti strokovni izpit za opravljanje nalog varstva pred sevanji in
- o spremembi obvestiti upravni organ, ki je izdal dovoljenje za izvajanje sevalne dejavnosti (posredovati sklep o imenovanju s pooblastili in potrdilo o strokovni usposobljenosti).

Poročilo o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti za leto 2009, ki je bilo sprejeto na Vladi RS 24. junija 2010, je objavljeno na spletnem naslovu:

<http://www.ursjv.gov.si/si/info/porocila/#c17097>

Sevalne novice so namenjene predvsem obveščanju izvajalcev sevalnih dejavnosti. Pripravlja in razpošilja jih Uprava Republike Slovenije za jedrsko varnost. Ureja: mag. Tatjana Freljih Kovačič. Pri pripravi 24. številke sta sodelovala Zoran Petrovič in Igor Osojnik.

URSJV, Železna cesta 16, 1001 Ljubljana
http://www.ursjv.gov.si, e-naslov: gp.ursjv@gov.si

